

Opinia Europejskiego Komitetu Regionów – Ocena adekwatności ramowej dyrektywy wodnej, dyrektywy w sprawie ochrony wód podziemnych, dyrektywy w sprawie środowiskowych norm jakości i dyrektywy powodziowej

(2020/C 324/05)

Sprawozdawca:	Piotr CAŁBECKI (PL/EPL), marszałek województwa kujawsko-pomorskiego
Dokumenty źródłowe:	SEC(2019) 438
	SWD(2019) 439
	SWD(2019) 440

ZALECENIA POLITYCZNE

EUROPEJSKI KOMITET REGIONÓW

A. Wprowadzenie

1. Z zadowoleniem przyjmuje terminową ocenę adekwatności ramowej dyrektywy wodnej i dyrektywy powodziowej zgodnie z art. 19 ust. 2 ramowej dyrektywy wodnej, który stanowi, że „Komisja dokonuje przeglądu niniejszej dyrektywy najpóźniej w ciągu 19 lat od dnia jej wejścia w życie i proponuje konieczne zmiany”.
2. Stwierdza, że woda jest najważniejszym wspólnym dobrem i ograniczonym zasobem, który należy chronić i wykorzystywać w sposób zrównoważony, zarówno pod względem jakościowym, jak i ilościowym. Jego ochrona i zarządzanie nim wykraczają poza granice regionalne i narodowe, ponieważ 60 % dorzeczy w UE rozciąga się na terytorium więcej niż jednego państwa członkowskiego.
3. Zwraca uwagę, że sektory zależne od wody w UE generują rocznie 3,4 bln EUR, co odpowiada 26 % rocznej wartości dodanej brutto UE, i zatrudniają ok. 44 mln osób. Jednocześnie zauważa z zaniepokojeniem, że tylko 40 % wód powierzchniowych Europy ma zgodnie z ocenami dobry stan ekologiczny, a tylko 38 % – dobry stan chemiczny ⁽¹⁾.
4. Biorąc pod uwagę pandemię COVID-19, wzywa do lepszej sterylizacji ścieków, do zwiększenia badań nad lepszym przechowywaniem ścieków (ścieków z zawartością fekalii i ścieków bytowych) oraz do zwiększenia wykorzystania rozwiązań opartych na zasobach przyrody w celu wyeliminowania wszelkich zagrożeń epidemiologicznych dla jakości wody.
5. Podkreśla, że woda jest podstawowym elementem środowiska i egzystencji ludzkiej. Władze lokalne i regionalne w państwach członkowskich mają do odegrania kluczową rolę w monitorowaniu i działaniach zapobiegawczych i zaradczych w zakresie uzyskiwania i gwarantowania wysokiej jakości wody. Miasta i regiony są pionierami, jeśli chodzi o zapewnianie powszechnego dostępu do wody i infrastruktury sanitarnej jako prawa podstawowego. Ważne jest, by przezwyciężyć brak wiedzy fachowej, biurokratyzację i brak wielopoziomowego podejścia, które negatywnie wpływają na efektywność i mogą sprawić, że stosowanie dobrych praktyk na szczeblu lokalnym i regionalnym stanie się niemożliwe.
6. Zwraca uwagę na znaczenie wody dla obywateli europejskich, którzy postanowili poświęcić jedną z pierwszych europejskich inicjatyw europejskich kwestiom związanym z polityką wodną UE. Omawiana ocena adekwatności wynika również ze zobowiązań Komisji podjętych w odpowiedzi na europejską inicjatywę obywatelską „Right2Water” ⁽²⁾ dotyczącą wspierania dostępu do wody i urządzeń sanitarnych.

⁽¹⁾ Sprawozdanie EEA nr 7/2018, s. 6.

⁽²⁾ https://europa.eu/citizens-initiative/water-and-sanitation-are-human-right-water-public-good-not-commodity_pl

B. Wnioski z oceny adekwatności

7. Odnotowuje ocenę adekwatności, zgodnie z którą dyrektywy są w dużej mierze adekwatne do zakładanych celów, choć pewne ich elementy mogłyby zostać poprawione. Dyrektywy doprowadziły do wyższego poziomu ochrony wód i zarządzania ryzykiem powodziowym. Fakt, że cele ramowej dyrektywy wodnej nie zostały jeszcze w pełni zrealizowane, wynika w dużej mierze z niewystarczającego finansowania, powolnego wdrażania i niewystarczającego uwzględnienia celów środowiskowych w politykach sektorowych, a nie z jakichkolwiek niedociągnięć w prawodawstwie.

8. Ocena adekwatności wskazuje chemikalia jako obszar, w którym można uzyskać poprawę i osiągnąć lepsze wyniki. Chociaż istnieją pewne dowody na to, że ramowa dyrektywa wodna, dyrektywa w sprawie środowiskowych norm jakości (EQSD) i dyrektywa w sprawie wód podziemnych (GWD) doprowadziły do zmniejszenia zanieczyszczenia chemicznego wód UE, w analizie wskazano trzy obszary, w których obecne ramy prawne nie są optymalne: różnice krajowe (różnice w wykazach lokalnych zanieczyszczeń i zróżnicowanie poziomów wartości dopuszczalnych, których nie powinny przekraczać); wykaz substancji priorytetowych (długotrwały proces); oraz fakt, że w ramach EQSD i GWD ocenia się zagrożenie dla ludzi i środowiska głównie w odniesieniu do pojedynczych substancji, bez uwzględnienia połączonego oddziaływania mieszanin, i w sposób nieunikniony obejmuje się jedynie niewielką część substancji obecnych w środowisku.

9. Zauważa, że jakość wody pitnej jest nadal zagrożona. Z tego względu ubolewa nad faktem, że ocena adekwatności nie skupia się na wdrażaniu art. 7 ramowej dyrektywy wodnej, który dotyczy niepogarszania jakości jednolitych części wód wykorzystywanych do poboru wody pitnej oraz zmniejszenia poziomu uzdatniania wymaganego przy produkcji wody pitnej. Podmioty gospodarcze zajmujące się wodą pitną powinny móc polegać na wysokiej jakości zasobach wody w celu obniżenia kosztów uzdatniania wody. Wzywa Komisję i współpracodawców do zapewnienia wysokich standardów jakości i bezpieczeństwa oraz spójności polityki w świetle przekształcenia dyrektywy w sprawie wody pitnej, w tym przepisów dotyczących dostępu do wody⁽³⁾.

10. Wyraża rozczarowanie faktem, że ocena adekwatności nie zawiera pogłębionej analizy wpływu wyroku Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości w sprawie Wezery⁽⁴⁾. Stosowanie klauzul dotyczących pogorszenia i poprawy stanu, o których mowa w art. 4 ust. 1, oraz klauzul wyłączających określonych w art. 4 ust. 4–7 ramowej dyrektywy wodnej prowadzi do niepewności prawnej zarówno dla podmiotów gospodarczych, jak i organów. W szczególności należy dokładniej zbadać, jak wpływa to na środki mające na celu ochronę środowiska (np. oczyszczalnie ścieków) lub na działania na rzecz dostosowania do zmiany klimatu oraz zarządzania energią i zasobami.

11. Podkreśla, że w związku z tym, że obecnie ponad połowa wszystkich europejskich jednolitych części wód podlega wyłączeniom, wyzwania związane z osiągnięciem do 2027 r. pozytywnych rezultatów są, delikatnie ujmując, znaczne i mało prawdopodobne jest, że cele te zostaną zrealizowane do 2027 r. Podkreśla w związku z tym, że należy znacznie zwiększyć wysiłki i zasoby oraz zapewnić lepsze wdrażanie i egzekwowanie ramowej dyrektywy wodnej. Z naciskiem stwierdza, że nawet po 2027 r. należy kontynuować ochronę wód w ramach ramowej dyrektywy wodnej.

12. Wzywa Komisję do uzupełnienia oceny o doświadczenia tych państw członkowskich, które stosują ramową dyrektywę wodną zgodnie z zasadami wyroku w sprawie Wezery. Godne ubolewania jest to, że liczne kraje nie dokonują odpowiedniej transpozycji dyrektywy. Jednak nie jest to powód do ignorowania problemów natury prawnej, które występują tam, gdzie nie ma odpowiedniej transpozycji.

C. Spójność między politykami: ramowa dyrektywa wodna i inne przepisy europejskie

13. Wzywa do mniej schematycznego myślenia w odniesieniu do wody oraz do większej spójności i koordynacji wszystkich wzajemnie powiązanych aktów prawnych UE, w szczególności w kontekście obaw związanych ze zmianą klimatu, gospodarką o obiegu zamkniętym i nowymi substancjami zanieczyszczającymi. Gospodarka wodna odporna na zmianę klimatu powinna być uwzględniana we wszystkich politykach UE oraz należy wytyczyć w ramowej dyrektywie wodnej jasny i ambitny cel dotyczący zarówno łagodzenia zmiany klimatu, jak i przystosowania się do niej.

⁽³⁾ Komisja Europejska, wniosek dotyczący dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (COM(2017) 753 final – 2017/0332(COD)).

⁽⁴⁾ Komunikat prasowy Trybunału Sprawiedliwości <https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2015-07/cp150074pl.pdf>. Pełny tekst wyroku Trybunału Sprawiedliwości <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=165446&pageIndex=0&doclang=PL&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=1784620>.

14. Podkreśla powiązania między ramową dyrektywą wodną a dyrektywami ramowymi w innych obszarach polityki, w których kluczową rolę odgrywają władze lokalne i regionalne, takich jak: planowanie przestrzenne, rolnictwo, produkcja energii, w szczególności energii wodnej (i dostawy energii), termiczne wykorzystanie wody do celów ogrzewania i chłodzenia, transport wodny, zdrowie ludzi, turystyka, wdrożenie dyrektywy dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych i dyrektywy azotanowej itp.

15. Z zadowoleniem przyjmuje w związku z tym równoległą ocenę dyrektywy dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych, która jest centralnym filarem usług związanych ze ściekami w Europie. Wyniki tej oceny są podobne do wyników oceny adekwatności: istnieje potrzeba skutecznego wdrażania dostępnych instrumentów prawnych, co uruchomi istotne korzyści społeczne i środowiskowe. Ubolewa jednak, że w ocenie nie przeanalizowano skuteczności dyrektywy dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych w odniesieniu do odprowadzania ścieków przemysłowych do systemów zbierania i oczyszczalni ścieków komunalnych. Ponadto wyraża ubolewanie z powodu nieistnienia analizy prawnej dotyczącej tego, jak brak spójności między art. 4 ramowej dyrektywy wodnej a art. 10, 7 i 2 ust. 9 dyrektywy dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych wpływa na najbardziej wydajne oczyszczalnie ścieków w Europie.

16. Ponadto podkreśla rozbieżności w podejściu państw członkowskich w zakresie fosforu i eutrofizacji oraz zachęca do większej spójności między dyrektywą dotyczącą oczyszczania ścieków komunalnych a ramową dyrektywą wodną.

17. Uważa za istotne, by Komisja Europejska dążyła do zwiększenia egzekwowania zobowiązań prawnych dotyczących kluczowych oddziaływań na środowisko wodne, takich jak zobowiązania wynikające z dyrektywy azotanowej i dyrektywy dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych. Należy zwrócić szczególną uwagę na nowe szkodliwe mikrozanieczyszczenia, takie jak mikrodrobiny plastiku i produkty farmaceutyczne, ponieważ obecne technologie stosowane w oczyszczalniach ścieków nie są w pełni wystarczające do usuwania mikrozanieczyszczeń.

18. Podkreśla, że do głównych obciążeń dla gruntów i wód podziemnych należą rolnictwo intensywne, w tym pobór wody i zanieczyszczenie pestycydami, nawozami i pozostałościami leków z antybiotyków pochodzenia zwierzęcego. Kolejna wspólna polityka rolna musi w pełni uwzględniać wpływ działalności rolniczej na wodę i sprzyjać bardziej przyjaznym praktykom w tym zakresie. Rozwiązania mogą obejmować propozycje dotyczące rozszerzenia warunkowości środowiskowej dla dostępu do płatności na wszystkie przepisy ramowej dyrektywy wodnej, promowanie bardziej ekologicznej produkcji rolnej przez „ekoprogramy”, a także zachęcanie do dialogu i wymiany najlepszych praktyk, w których biorą udział operatorzy systemów wodnych, odpowiednie organizacje pozarządowe i rolnicy.

19. Przypomina, że woda jest głównym czynnikiem decydującym o dobrze funkcjonującej biosferze, wydajności biologicznej i zdolności absorpcyjnej oraz że wpływa ona na działania wielu różnych sektorów gospodarki, w szczególności rolnictwa, energii i przemysłu, i że sama podlega ich wpływowi. Trwające lub przyszłe dyskusje w ramach obecnego cyklu legislacyjnego są doskonałą okazją do zapewnienia, by woda oraz nadrzędne cele ramowej dyrektywy wodnej były uwzględniane w politykach obejmujących inne sektory. Podkreśla, że Europejski Zielony Ład określa ambitne cele dotyczące ograniczenia zużycia zasobów, zanieczyszczenia i toksyczności. Dlatego też mając na względzie pełną spójność polityki, strategie takie jak „nowy plan działania na rzecz gospodarki o obiegu zamkniętym”, „plan działania na rzecz eliminacji zanieczyszczeń”, nowe strategie „różnorodność biologiczna” lub „od pola do stołu” powinny wyraźnie uwzględniać cele ramowej dyrektywy wodnej.

20. Podkreśla potencjał wykorzystania odzyskanej wody do nawadniania w rolnictwie w celu zmniejszenia niedoboru wody, wspierania przystosowania się do zmiany klimatu i promowania gospodarki o obiegu zamkniętym. W związku z tym z zadowoleniem przyjmuje przyjęcie rozporządzenia w sprawie minimalnych wymogów dotyczących ponownego wykorzystania wody przez Radę i Parlament Europejski i podtrzymuje swoje stanowisko w sprawie ponownego wykorzystania wody wyrażone w odpowiedniej opinii^(?).

21. Zachęca Komisję do ustanowienia w pełni operacyjnego systemu monitorowania na potrzeby regularnego gromadzenia zaktualizowanych zmierzonych danych na temat pozostałości pestycydów w środowisku (w szczególności w glebie i wodzie), możliwie w oparciu o udane doświadczenia z systemem monitorowania gleby LUCAS (badanie terenowe użytkowania gruntów i pokrycia terenu).

22. Wyraża zadowolenie, że 13 stycznia 2020 r. Komisja podjęła decyzję o zakazie stosowania tiakloprydu, pestycydu na bazie neonikotynoidów, który wywołuje obawy dotyczące środowiska, w szczególności w odniesieniu do wpływu na wody gruntowe, i został uznany za niebezpieczny dla zdrowia ludzkiego przez Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności. Opowiada się także za zakazem stosowania glifosatu oraz taką WPR, która przyczyni się do rezygnacji ze stosowania pestycydów.

^(?) Opinia Europejskiego Komitetu Regionów – Wniosek dotyczący rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie minimalnych wymogów dotyczących ponownego wykorzystania wody (Dz.U. C 86 z 7.3.2019, s. 353).

D. Kolejne kroki mające na celu osiągnięcie dobrego stanu jednolitych części wód UE

23. Zdecydowanie podkreśla, że ramowa dyrektywa wodna stała się kamieniem milowym w zakresie poprawy stanu zasobów wodnych w Europie oraz punktem odniesienia dla innych kontynentów. Biorąc jednak pod uwagę pojawiające się wyzwania (np. zmiany klimatu, mikrodrobiny plastiku, produkty farmaceutyczne, chemikalia, antybiotyki itp.) oraz nowe rozwiązania (nowe technologie i metody), które pojawiły się w ciągu ostatnich 20 lat, a także w świetle celów zrównoważonego rozwoju i Europejskiego Zielonego Ładu, pilnie konieczne jest uaktualnienie tej dyrektywy.

24. W związku z tym wzywa do zmiany modelu, by biosfera była postrzegana w sposób ewolucyjny (podnoszenie świadomości obywateli, że biosfera zawsze się zmienia) i bardziej ekosystemowy (uwzględnienie zrównoważonego charakteru zlewni i dekarbonizacji), a także do promowania lepszego zrozumienia procesów ekologicznych, w tym obiegu wody, węgla, azotu i fosforu.

25. Zwraca uwagę, że w kontekście nowego modelu każda zlewnia powinna być uznawana za wyjątkowy „Platoński superorganizm”, w którym połączenie geomorfologii, klimatu, ekosystemów (zmiany wprowadzane przez człowieka i naturalne) oraz różnych form działalności człowieka ma wpływ na cykl wodny i stan ekologiczny. Należy wziąć to pod uwagę nie tylko z perspektywy bezpieczeństwa i zasobów, ale przede wszystkim jako sposób na zapewnienie zrównoważonej przyszłości, zdrowia i dobrej jakości życia dla wszystkich.

26. Pragnie, by wnioski z oceny adekwatności przyspieszyły rozwój transdyscyplinarnego, integracyjnego paradygmatu i powiązanych innowacyjnych rozwiązań w celu osiągnięcia zerowego poziomu zanieczyszczenia powietrza, wody i gleby w ramach Europejskiego Zielonego Ładu. Uważa, że konieczne jest zachowanie i przywrócenie różnorodności biologicznej w rzekach, jeziorach, na terenach podmokłych i w ujściach rzek, a także zapobieganie szkodom powodowanym powodzią i ich minimalizowanie.

27. Wzywa do opracowania nowego, całościowego wymiaru ramowej dyrektywy wodnej, w ramach którego zapobieganie powodziom powinno być zintegrowane z zarządzaniem zapobieganiem suszom oraz środkami mającymi na celu zwiększenie zrównoważonego potencjału zlewni (co z perspektywy ekohydrologicznej składa się z pięciu elementów: wody, różnorodności biologicznej, odporności na zmianę klimatu, usług ekosystemowych dla społeczeństwa i innych aspektów, w szczególności kultury i edukacji).

28. Podkreśla potrzebę opracowania i wdrożenia najlepszych praktyk zarządzania i innowacyjnych technologii mających na celu zmniejszenie mikrozanieczyszczeń, w tym zanieczyszczenia pestycydami, antybiotykami, mikrodrobinami plastiku i innymi substancjami niebezpiecznymi. Podkreśla, że należy zająć się problemem zanieczyszczeń u ich źródła za pomocą kompleksowego podejścia w oparciu o procedury na podstawie informacji i uczestnictwa oraz z udziałem obywateli. W ramach takiego podejścia wszystkie podmioty odgrywają rolę, a preferowane są najsprawiedliwsze i najbardziej opłacalne rozwiązania. Rozwiązania należy dostosować do warunków lokalnych, z uwzględnieniem konsekwencji braku wdrażania, i odpowiedzieć na odpowiednio zidentyfikowane potrzeby i względy długoterminowe, a nie opierać się na „łatwych rozwiązaniach technologicznych”, jak podkreślono w ocenie adekwatności przeprowadzonej przez Komisję Europejską.

29. Wzywa do zwiększenia badań i innowacji w zakresie dywersyfikacji źródeł wody w celu zapewnienia bezpieczeństwa wodnego, w szczególności w odniesieniu do miast europejskich, które przyciągają coraz większą liczbę obywateli, oraz regionów Europy coraz bardziej dotkniętych przez długie okresy suszy.

30. Proponuje pilne wdrożenie innowacyjnych narzędzi mających na celu osiągnięcie dobrego stanu ekologicznego w zlewniach europejskich, takich jak ekohydrologiczne rozwiązania oparte na zasobach przyrody (EH-NBS, zob. sprawozdanie UNESCO dotyczące rozwoju zasobów wodnych „Nature-Based Solutions for Water”). Zwraca uwagę, że rozwiązania EH-NBS podnoszą efektywność infrastruktury hydrotechnicznej, zwłaszcza w krajobrazie rolniczym i miejskim, pod względem łagodzenia zmiany klimatu i przystosowania się do niej, oraz zwiększają wielowymiarowy potencjał zlewni w kontekście zrównoważonego rozwoju (obejmujący elementy dotyczące wody, różnorodności biologicznej, usług ekosystemowych dla społeczeństwa, odporności na zmianę klimatu, kultury i edukacji) ⁽⁶⁾. Promują również podejście holistyczne poprzez zachęcanie do przyjmowania transdyscyplinarnego podejścia w nauce i edukacji w zakresie zrównoważonego rozwoju.

⁽⁶⁾ Ecohydrology as an integrative science from molecular to basin scale: historical evolution, advancements and implementation activities [Ekohydrologia jako inkluzywna nauka od skali molekularnej do skali zlewni: rozwój historyczny, postępy i realizacja]; Prof. M. Zalewski, Ecohydrology and Hydrologic Engineering: Regulation of Hydrology-Biota Interactions for Sustainability [Ekohydrologia i inżynieria hydrologiczna: Regulacja interakcji między hydrologią a fauną i florą na rzecz zrównoważonego rozwoju].

31. Zwraca uwagę na małe i średnie oczyszczalnie ścieków, które mają stały problem z okresowym spadkiem efektywności, i zaleca korzystanie z systemu EH-NBS – biofiltracji za pomocą sekwencyjnej sedymentacji – w celu zmniejszenia zanieczyszczenia w punktach wypływu z myślą o uzyskaniu dobrego stanu ekologicznego ekosystemów słodkowodnych.

32. Podkreśla, że zgodnie z niedawnym sprawozdaniem z oceny zasobów wodnych rozwiązania EH-NBS stosuje się jedynie w 5 % inwestycji związanych z wodą, podczas gdy odsetek ten powinien być wyższy. Zanieczyszczenia ze źródeł rozproszonych i wody opadowe na obszarach miejskich stanowią niemal 50 % ogólnych zanieczyszczeń w zlewni (zanieczyszczenia rozproszone pochodzące z wód opadowych z krajobrazu rolnego i obszarów miejskich, a także z obszarów infrastruktury transportowej, oraz ładunek fosforu i azotu z rozproszonych źródeł zanieczyszczeń, np. w Morzu Bałtyckim). Są one najbardziej skutecznie ograniczane przez EH-NBS. Oznacza to, że należy stosować EH-NBS dziesięciokrotnie częściej niż obecnie, tak aby złagodzić skutki zanieczyszczenia, głównie poprzez rozwiązania oparte na zasobach przyrody (NBS) wdrażane w ramach zasad ekohydrologicznych.

33. Podkreśla, że w związku ze zwiększeniem się skutków zmiany klimatu dyrektywa powodziowa powinna zostać włączona do ramowej dyrektywy wodnej, aby zwiększyć zasilanie wód gruntowych oraz zdolność retencyjną dolin rzecznych dzięki retencji na równinach zalewowych i w polderach oraz przywróceniu poziomu wód w sąsiednich jeziorach i na terenach podmokłych. Podkreśla, że kluczowe jest zwiększenie zdolności retencyjnej zlewni, gdyż woda – poprzez stymulację produktywności biologicznej – zwiększa akumulację węgla i obieg składników odżywczych, a tym samym zapobiega przedostawaniu się substancji odżywczych do wody i atmosfery oraz eutrofizacji i toksycznym zakwitom planktonu.

34. Podkreśla, że wspólna polityka rolna, dyrektywa azotanowa oraz rozporządzenie w sprawie środków ochrony roślin powinny zostać zharmonizowane z ramową dyrektywą wodną, aby zmniejszyć zanieczyszczenia ze źródeł rozproszonych (azot i fosfor), które w ostatnim czasie odpowiadały za 20–50 % ładunku substancji biogennych trafiającego do jezior, zbiorników i stref przybrzeżnych. W regionach, w których skoncentrowana jest przemysłowa hodowla zwierząt, osiągnięcie tego celu wydaje się trudne, jeśli WPR i polityka krajowa nie przyczynią się do znacznego ograniczenia tej formy hodowli zgodnie z celami wyznaczonymi w ramach Zielonego Ładu oraz w ramach strategii na rzecz różnorodności biologicznej i strategii „od pola do stołu”. Można się do tego przyczynić również poprzez budowę wysoce efektywnych stref ekotonów wodno-łądowych, na które składają się bariery denitryfikacyjne i geochemiczne. Podkreśla, że zwiększenie złożoności krajobrazu rolniczego (ekotony wodno-łądowe, rzędy drzew i pasy ochronne) zmniejsza straty wody z gleby spowodowane silnymi wiatrami, ale również zapobiega utracie materii organicznej i węgla z gleby. W związku z tym do strategii dotyczącej biogospodarki należy włączyć takie metody, a także inne środki mające na celu zwiększenie zdolności retencyjnej w krajobrazie. Mogłoby to znacznie zwiększyć wychwytywanie i składowanie dwutlenku węgla, co jest jednym z priorytetów Zielonego Ładu.

35. Podkreśla, że ze względu na to, że wody opadowe na obszarach miejskich mogą być źródłem 10–20 % ładunku substancji biogennych trafiającego do zlewni, skuteczne łagodzenie tego wpływu, zwłaszcza na nowo zabudowanych obszarach, można osiągnąć przez tanie zaawansowane rozwiązania EH-NBS, takie jak sekwencyjne systemy sedymentacyjno-biofiltrujące i systemy hybrydowe łączące tradycyjną infrastrukturę hydrotechniczną z rozwiązaniami EH-NBS. Powinno to iść w parze ze środkami mającymi na celu dostosowanie zabudowy do zmieniającego się klimatu. Tam, gdzie to możliwe, rozwiązania takie powinny być również stosowane w odniesieniu do zasobów budowlanych.

36. Przypomina, że w swojej opinii w sprawie reformy WPR proponuje, by do następnej WPR włączyć pięć wymiernych celów środowiskowych (do 2027 r.), w tym zagwarantować, że 100 % wód powierzchniowych i podziemnych będzie zgodne z dyrektywą dotyczącą azotanów, bez żadnych wyjątków.

37. Zwraca uwagę, że ramy czasowe wdrożenia środków zawartych w odpowiednich planach gospodarowania wodami w dorzeczu są zbyt krótkie, ponieważ ich skutki w środowisku mogą się pojawiać dopiero po okresie o wiele dłuższym niż cykl sześcioletni. Dlatego też zaleca przedłużenie perspektywy planowania o co najmniej dwa kolejne okresy do 2039 r. oraz zachęca władze lokalne i regionalne do opracowania innowacyjnych projektów długoterminowych (?).

38. Uważa, że w niektórych państwach członkowskich w planach dotyczących gospodarowania wodami w dorzeczu oraz planach krajowych brakuje często rozwiązań w odniesieniu do osiedli o niskim ryzyku powodziowych, a budowa takich osiedli, w tym remonty sprzyjające ochronie przed powodzią, stała się niemożliwa. W tym kontekście Komisja i jej agencje powinny w większym stopniu wspierać państwa członkowskie w znalezieniu wykonalnych rozwiązań.

(?) Jednym z przykładów jest ponowne wprowadzenie łososia, który w latach 50. XX wieku stopniowo zniknął z Renu. Komisja ds. Renu rozpoczęła wdrażanie konkretnych środków w 1991 r., ale wyniki były widoczne dopiero po 20 latach.

39. Podkreśla potrzebę większej spójności między ramową dyrektywą wodną, dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/128/WE⁽⁸⁾ ustanawiającą ramy wspólnotowego działania na rzecz zrównoważonego stosowania pestycydów zgodnie z celami UE w zakresie ochrony środowiska oraz rozporządzeniem (WE) nr 1907/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady⁽⁹⁾ w sprawie rejestracji, oceny, udzielania zezwoleń i stosowanych ograniczeń w zakresie chemikaliów (REACH) w celu zwiększenia wysiłków w zakresie monitorowania, a następnie określenia najlepszych rozwiązań. Niebezpieczne chemikalia muszą zostać zatrzymane u źródła, a producentów chemikaliów wprowadzanych do obrotu należy zobowiązać do większej odpowiedzialności.

40. Wzywa do zbadania możliwości wykorzystania jednolitych części wód w ramach wdrażania Zielonego Ładu, w szczególności możliwości hodowli alg jako naturalnych środków wychwytywania dwutlenku węgla oraz neutralnego pod względem emisji dwutlenku węgla źródła energii i paszy dla zwierząt gospodarskich.

41. Uważa, że wdrożenie Agendy na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030 i 17 celów zrównoważonego rozwoju ONZ powinno stanowić integralny element zmienionej ramowej dyrektywy wodnej.

42. Wzywa KE do lepszego powiązania ramowej dyrektywy wodnej z lokalnymi i regionalnymi uwarunkowaniami terytorialnymi. Ze względu na stosunkową niestabilność lokalnych i regionalnych regionów górzystych i górskich ze względu na warunki klimatyczne oraz – w szczególności w przypadku jednolitych części wód rzek Półwyspu Apenińskiego – ich coraz bardziej okresowy charakter, odniesienie do warunków określonych dla tego rodzaju części wód (i prawdopodobnie ustanowione dla nich metodologie monitorowania) nie odzwierciedla celów w odpowiedni sposób. Prowadzi to do klasyfikacji, która zaniża ich jakość nawet w przypadku braku presji antropogenicznej – jest to element o znaczeniu krytycznym, którego wagę jeszcze zwiększa zmiana klimatu.

43. Wzywa Komisję, aby pomogła zwiększyć potencjał wdrożeniowy w miastach i regionach w całej UE poprzez poszerzenie istniejących platform wymiany najlepszych praktyk i wiedzy fachowej, a także zapewnienie narzędzi finansowych służących wspieraniu transferu innowacyjnych metod i rozwiązań systemowych między regionami.

44. Uważa, że biorąc pod uwagę kulturowy, historyczny i społeczny wymiar jednolitych części wód, ramową dyrektywę wodną z jej wszechstronnym zakresem należy stosować w celu propagowania transdyscyplinarnej współpracy i przejrzystości oraz wzmocnienia pozycji obywateli jako „zainteresowanych stron”, tak aby mogli oni wyrażać swoje opinie w procesie podejmowania decyzji, w tym w odniesieniu do aspektów ekonomicznych obejmujących wszystkie usługi środowiskowe, a nie tylko te związane z zaopatrzeniem w wodę i jej uzdatnianiem.

45. W tym kontekście, zgodnie z zasadami dobrego zarządzania, wzywa do opracowania metodologii regularnego dialogu między wszystkimi zainteresowanymi stronami, decydentami, organizacjami społecznymi i naukowcami („nauka obywatelska”) w celu zwiększenia ich zaangażowania w rozwój i wdrażanie innowacyjnych rozwiązań.

46. Zachęca władze krajowe, regionalne i lokalne do udziału w programie „Water Erasmus”, który umożliwia personelowi technicznemu odwiedzenie partnerów w innych państwach członkowskich i poznanie ich praktyk w zakresie gospodarki wodnej. Należy zwiększyć skalę wymiany tego rodzaju, jak również innych inicjatyw, takich jak warsztaty techniczne, ponieważ stanowią one okazję do podnoszenia świadomości, wspierania dialogu, uczenia się o rozwiązaniach i budowania potencjału.

47. Wzywa Komisję do wdrożenia wszelkich środków w celu uniknięcia jakiegokolwiek marnotrawstwa zasobów wodnych oraz w celu właściwego utrzymania infrastruktury pozwalającej zarządzać przepływem wód.

48. Wzywa Komisję do przypomnienia wszystkim instytucjom krajowym i lokalnym, że woda jest podstawowym dobrem publicznym, w celu lepszego wdrażania polityki w zakresie ustalania cen wody zgodnie z zasadą zwrotu kosztów zapisaną w art. 9 ramowej dyrektywy wodnej, a także do odnoszenia się do gospodarstw domowych, rolnictwa i przemysłu jako „użytkowników wody”. Komisja powinna również zalecić stosowanie środków taryfowych zachęcających do oszczędności wody, takich jak taryfy letnie czy opłaty hurtowe. Ponadto należy w pełni stosować zasadę „zanieczyszczający płaci” za pomocą zrównoważonych instrumentów finansowych, takich jak rozszerzona odpowiedzialność producenta.

⁽⁸⁾ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/128/WE z dnia 21 października 2009 r. ustanawiająca ramy wspólnotowego działania na rzecz zrównoważonego stosowania pestycydów (Dz.U. L 309 z 24.11.2009, s. 71).

⁽⁹⁾ Rozporządzenie (WE) nr 1907/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie rejestracji, oceny, udzielania zezwoleń i stosowanych ograniczeń w zakresie chemikaliów (REACH), utworzenia Europejskiej Agencji Chemikaliów, zmieniające dyrektywę 1999/45/WE oraz uchylające rozporządzenie Rady (EWG) nr 793/93 i rozporządzenie Komisji (WE) nr 1488/94, jak również dyrektywę Rady 76/769/EWG i dyrektywy Komisji 91/155/EWG, 93/67/EWG, 93/105/WE i 2000/21/WE (Dz.U. L 396 z 30.12.2006, s. 1).

49. Podkreśla, że kurczące się globalne zasoby wody oznaczają, że dostęp do nich jest niejednorodny, co może prowadzić do konfliktów regionalnych i globalnych. Aby temu zapobiec, bardzo ważne jest dzielenie się nowymi paradygmatami, nowymi metodami i nowymi rozwiązaniami systemowymi z całym światem, zwłaszcza z obszarami, na których zasoby wodne są ograniczone, takimi jak Afryka i Bliski Wschód. Proponuje, aby Komisja zbadała potencjał współpracy z międzynarodowym programem hydrologicznym UNESCO w celu wzmocnienia wiodącej roli Europy w osiągnięciu zrównoważonego charakteru zasobów wody na świecie.

50. Wzywa do egzekwowania ochrony źródeł wody również w krajach kandydujących i przystępujących do UE.

Bruksela, dnia 2 lipca 2020 r.

Apostolos TZITZIKOSTAS

*Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Regionów*
